

Landbruget og landskabet i kommuneplanen

Kristensen, Lone Søderkvist; Jacobsen, Mads H.; Eide, Trine

Published in:
Byplan

Publication date:
2012

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Kristensen, L. S., Jacobsen, M. H., & Eide, T. (2012). Landbruget og landskabet i kommuneplanen. *Byplan*, (4), 18-22. <http://www.naturstyrelsen.dk/Planlaegning/Projekter/LandbrugetOgLandskabetIKommunplanen/>

LANDBRUGET OG LANDSKABET I KOMMUNEPLANEN

Kommuneplan 2013 stiller nye krav til kommunerne, men mange kommuner er i tvivl om, hvordan de nye plantemaer skal håndteres. I udviklingsprojektet "Landbruget og landskabet i kommuneplanen" gives der en række bud på, hvordan de nye opgaver kan løses, samt hvilken betydning de nye udpegninger får for landbruget og kommunerne.

*Af Lone Kristensen,
Mads Jacobsen og
Trine Eide*

Grøn Vækst og de senere års liberalisering af landbrugsloven har givet anledning til en række ændringer af planlovens bestemmelser vedrørende varetagelse af de landbrugsmæssige interesser i planlægning. Hidtil har planloven foreskrevet, at der **skal** planlægges for de jordbrugsmæssige interesser gennem udpegning af og retningslinjer for særligt værdifulde landbrugsområder (SVL), (Jf. PL § 11 a, stk nr 10) og at der **kan** foretages udpegning af og retningslinjer for beliggenheden af det øvrige landbrugs driftsbygninger og drifts anlæg inden for de særligt værdifulde landbrugsområder. (Jf. PL § 11, stk. 2). Som noget nyt **skal** Kommuneplan 2013 indeholde:

- Udpegning af og retningslinjer for positivområder til lokalisering af driftsbygninger og driftsanlæg på store husdyrbrug, (Jf. PL § 11a, stk. 1, nr. 11) og
- Udpegning af og retningslinjer for områder til lokalisering af tekniske anlæg, herunder fælles biogasanlæg. (Jf. PL § 11a, stk. 1, nr. 5)

Det er disse to nye planemner, samt kravet om udpegning og sikring af de særligt værdifulde landbrugsområder, der er emnet for denne artikel.

Hvad skal planlægningen løse?

Med landbrugslovens liberalisering i 2010 er en række strukturregulerende bestemmelser blevet ophævet. Næsten alle areal- og afstandsregler er således blevet ophævet, størrelsen på husdyrbrug er ikke længere begrænset til 750 husdyrenheder, og der er åbnet mulighed for etablering af jordløse husdyrbrug. Sammenholdes disse regelændringer med landbrugets hidtidige strukturudvikling, samt fremskrivninger for den fortsatte udvikling, kan vi derfor forvente, at der i fremtidens åbne land vil komme flere bedrifter med meget store byggerier til husdyrbrug. Bedrifter, der lokalt vil kunne give væsentligt større belastning i form af lugtgener, transport mv., end dem, vi kender i dag.

Hensigten med de nye planemner er, at kommunerne, gennem en positiv udpegning af velegnede områder til placering af store husdyr- og biogasanlæg, får integreret væsentlige landbrugsinteresser i de samlede overvejelser vedrørende arealinteresserne i det åbne land. Målet med planlægningen er således at sikre en hensigtsmæssige placering af husdyrbedrifternes bygningsmasse i forhold infrastruktur, fælles biogasanlæg og muligheder for udvidelser, samtidig med at hensynet til beskyttelsesinteresserne, byudvikling og andre interesser varetages.

Udpegning af områder til lokalisering af større husdyrbrug og biogas skal således sammen med udpegning og planlægning for de særlige værdifulde landbrugsområder sikre landbrugets fortsatte udviklingsmuligheder. Udpegningen af de særligt værdifulde landbrugsområder er en fortsættelse af den hidtidige amtspraksis. Denne gang udpeges de dog af kommunerne og baseres på kommunernes egen tilpasning af de statsligt udarbejdede jordbrugsanalyser.

Med planlovens krav om udpegning af de særligt værdifulde landbrugsområder og udpegninger til lokalisering af store husdyrbrug og biogasanlæg, lægges der op til, at kommunerne laver en overordnet planlægning (til forskel fra en detaljeret lokaliseringsplanlægning). Med en sådan planlægning kan kommunerne i henhold til anbefalinger fra Naturstyrelsen, signalere, "at den sammenhængende jordbrugsplanlægning er strategisk og langsigtet, giver muligheder i forhold til den fremtidige struktur- og teknologiudvikling, samt at der ikke med planlægningen er taget højde for den efterfølgende enkelt-sagsbehandling".

I de udpegede positivområder til store husdyrbrug, forventes husdyrbrugets udviklingsmuligheder at blive særligt prioriteret ifm. kommunernes samle-

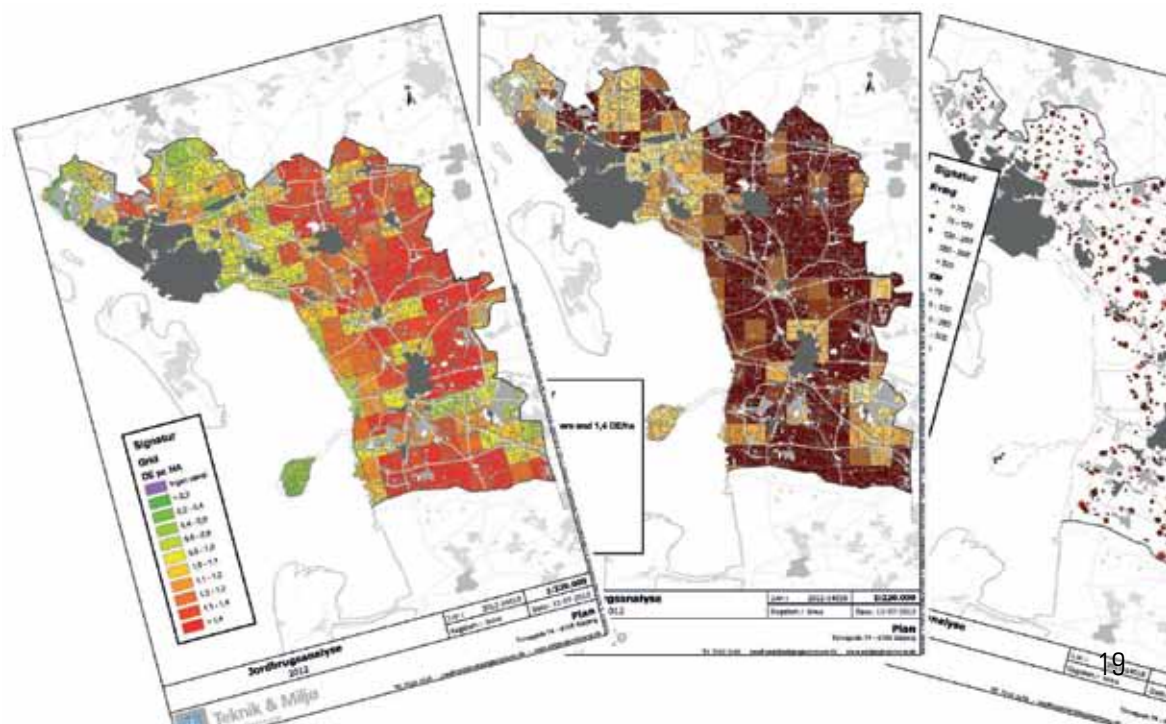
de afvejning af arealinteresserne. I disse områder, skal anden anvendelse, der kan være i konflikt med intensiv husdyrproduktion så vidt muligt undgås. Positivområderne påtænkes derfor at medføre en øget investeringssikkerhed for husdyrbrugene, samt medvirke til at tilvejebringe et forbedret administrationsgrundlag ifm. husdyr- og miljøgodkendelserne, i kraft af en allerede forudgående stillingtagen til en række af de væsentligste hensyn ifm. kommuneplanarbejdet. Der kan dog ikke stilles

krav om, at husdyrbrugerne skal placeres sig i disse områder. Regulering og sagsbehandling ifm. miljøgodkendelser vil fortsat være den samme, såvel uden for som inden for positivområderne.

Positivområdernes aktiv vil således være, at der er foretaget en forudgående grundlæggende stillingtagen til de væsentligste hensyn i forhold til lokalisering af husdyrbrug, f.eks. hensyn til natur, landskab, infrastruktur, byudvikling og naboer.

Udpegning af områder til store husdyrbrug er ikke begrænset til at skulle placeres inden for de særligt værdifulde landbrugsområder. Det primære hensyn

Eksempler fra Esbjerg Kommunes jordbrugsanalyse, hvor der foretages en bearbejdning og tilpasning af de statsligt udarbejdede jordbrugsanalyse, på baggrund af viden om lokale forhold.

i planlægningen for beliggenheden af biogasanlæg er lokalisering i forhold til husdyrbrugene, der skal levere gylle til biogasanlægget, for dermed at reducere den tunge transport. Derfor vil det være hensigtsmæssigt, at sammentænke udpegningen af positivområder til husdyrbrug, med udpegningen af områder til lokalisering af store fælles biogasanlæg. Desuden kan der opnås en synergieffekt, idet en række af de samme hensyn har betydning for såvel placering af husdyrbrug som for fælles biogasanlæg, herunder eks. infrastruktur.

Som ved positivområderne til husdyrbrug kan der ikke stilles krav om at etablering af fælles biogasanlæg skal ske inden for de udpegede områder. Dog er der den forskel, at der i de fleste tilfælde vil være tale om nyetablering af fælles biogasanlæg, hvorfor den allerede gennemførte stillingtagen til en række placeringshensyn må forventes at være et aktiv, som sikrer en hensigtsmæssig beliggenhed i omgivelserne i forhold til de øvrige arealinteresser.

Landbruget og landskabet i kommuneplanen

I løbet af 2012 har Naturstyrelsen gennemført et udviklingsprojekt om kommuneplanlægning for landbrug og landskab, i samarbejde med tre eksempelkommuner: Esbjerg, Faaborg-Midtfyn og Skive. Projektet har haft til formål at samle op på de første erfaringer med sammenhængende landbrugsplanlægning, baseret på eksempelkommunernes arbejde med planlægningen. Med udgangspunkt i projektet har Naturstyrelsen udarbejdet en række anbefalinger.

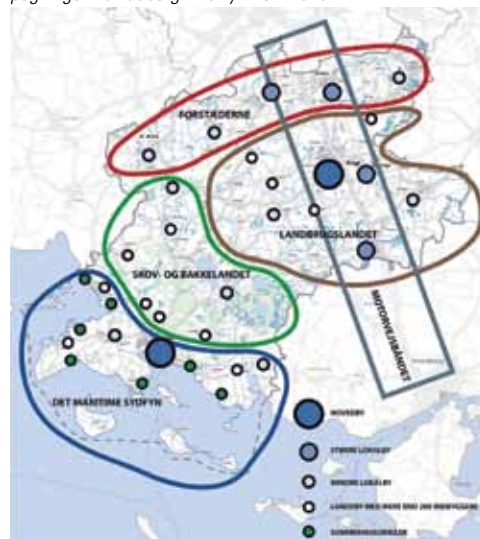
Derudover kan der med baggrund i rådgivergruppens erfaringer fra projektet uddrages 10 gode råd til planlægningen, omhandlende både proces og indhold.

10 gode råd til planlægningen

Proces:

- Intern dialog og videndeling på tværs af forvaltningen om ønsker og mål for planlægning, og gerne på tværs af kommunegrænser. Det kan afklare, hvad der i kommuneplanen kan/bør tages højde for, så det efterfølgende styrker anvendelsen i den daglige administration
- En tidlig inddragelse og positiv dialog med eksterne interessenter omkring mål og formål med det åbne lands planlægning

Et eksempel på nogle meget overordnede og strategiske udpegninger fra Faaborg-Midtfyn Kommune.

- Et stærkt samarbejde mellem kommunen og jordbrugerhvervet, om jordbrugerhvervets fremtidige struktur, udviklingsmuligheder og arealønsker
- En politisk stillingtagen til og afvejning af det åbne lands mange arealinteresser
- En åben og positiv høringsproces, med inddragelse af borgerne

Indhold:

- En tilvejebringelse af et sæt anvendelige jordbrugsanalyser, der kan fungere som grundlag for de nye udpegninger. Kommunerne bør foretage en bearbejdning af de statsligt udarbejdede jordbrugsdata, således at der tages højde for lokale forhold, evt. i samarbejde med de lokale landbrugsorganisationer
- Udarbejdelse af gennemarbejdede handlingsplaner til at overskueliggøre de forskellige dele af udpegningsprocessen, både til ekstern brug, men også til mere teknisk intern brug. Kan også bruges til efterfølgende at dokumentere processen, supplere redegørelsen og evt. bidrage positivt til formidling af resultaterne
- Udpegningsplan af områder, der tydeligt afspejler detaljeringsgraden i den bagvedliggende proces, som kan medvirke til at lette en efterfølgende sagsbehandling
- Udarbejdelse af redegørelsesdel, der tydeligt formidler, hvad der planlægges for, og hvilke

forudsætninger, der ligger til grund for planlægningen, herunder mere specifikt om det er jordløse husdyrbrug etc. Redegørelsesdelen er også kommunernes mulighed for at argumentere for og formidle deres intentioner med planlægning, ligesom der her er mulighed for at beskrive, på hvilken måde kommunen vil fremme positivområdernes attraktivitet

- Udarbejdelse af veldefinerede og let forståelige retningslinjer, der tydeliggør kommunens ønsker og mål for landbrugets fremtidige udvikling

Hvad kan planlægningen forventes at føre til, og hvad er forudsætningerne for, at det fører til noget?

En del af baggrunden for og intentionerne med kommunernes planlægning i det åbne land har været ønsket om en øget investeringssikkerhed for landbruget, samt en hurtigere sagsbehandling ifm. ansøgning om husdyr- og miljøgodkendelse. Kommunerne har dog deres betænkeligheder ved at give nogen garantier, eftersom reguleringen af husdyrbrug, herunder reguleringen efter husdyr-godkendelsesloven, er den samme, uanset om husdyrbruget ligger inden for eller uden for de kommuneplanlagte arealer. Derfor er der måske i højere grad brug for, at kommunerne selv tager stilling til, på hvilke måder man kan løfte positivområdernes attraktivitet overfor landbruget, eks. gennem synergieffekter mellem husdyrbrug og biogas, oprioritering af infrastruktur i områderne eller begrænsede byudviklings- og bosætningsmuligheder.

Derudover kan den kommunale planlægning forventes at medføre en mere åben og positiv dialog mellem kommunerne og jordbrugserhvervet om den fremtidige udvikling, frem for den hidtidige praksis med en kommunal myndighed overfor jordbrugeren om enkeltsager. Denne positive dialog kan være med til at sikre, at et fælles samarbejde mellem kommunen og landbrugserhvervet om det åbne lands udvikling - et samarbejde, der kan styrkes over tid med de næste generationer af kommuneplanrevisioner. I dialogen kan det præciseres, hvilke forhold landbruget har brug for, at der planlægges for. Dermed kan der skabes mulighed for at nuancere debatten med en mere fri dialog om fremtidige intentioner.

Detaljeringsgraden for positivområderne har været et omdiskuteret emne for alle tre kommuner. Udpegning af større områder kan få karakter af en mere overordnet og strategisk orienteret planlægning og dermed mindre betydning ift. den efterfølgende sagsbehandling, mens mindre områdeudpegninger kan resultere i, at planlægningen får et mere detaljeret og lokaliseringsorienteret præg. ■

Mads H. Jacobsen er landinspektør og planlægger hos COWI.

Lone S. Kristensen er lektor i landskabsforvaltning ved Skov og Landskab ved Københavns Universitet.

Trine Eide er arkitekt og planchef i Videncenter for Landbrug.

Et eksempel fra Skive Kommune, hvor dialog med de berørte parter har været et vigtigt redskab i planlægningen.